

УДК 821.411.21-32.09"19"Н.Махфуз

НАГІБ МАХФУЗ ЯК НОВАТОР-НОВЕЛІСТ (НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛ З РОМАНУ “ДЗЕРКАЛА”)

Ірина Мартиняк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра сходознавства,
вул. Університетська, 1/239, Львів, Україна, 79000,
тел.: (032) 239 47 04, e-mail: iryna_martyniak@lvcu.edu.ua*

Досліджено новаторство лауреата Нобелівської премії Нагіба Махфуза у тематиці, проблематиці та структурі новел роману “Дзеркала”.

Ключові слова: роман у новелах, новаторство, автобіографія, внутрішній монолог.

Жанр сучасної новели в Єгипті відносно молодий. Він виник на межі XIX і XX століття, коли вслід за пробудженням єгипетського народу до активного політичного і суспільного життя, до боротьби за національну незалежність, почався і швидкий розвиток літератури в її сучасних формах. Перенесений на єгипетський ґрунт з Європи у другій половині XIX століття, новелістичний жанр швидко акліматизувався у нових умовах і набув широкої популярності [15, с. 4]. Своїм успіхом новелістичний жанр завдячує новизні та актуальності тематики, здатності пробудити думку та вплинути на душу читача, втілюючи в лаконічній та образній формі гострі та злободенні питання.

Сучасна єгипетська новела розказує про щоденне життя звичайної людини, про її боротьбу, мрії та прагнення. Письменники прагнуть розкрити в межах цього лаконічного, але дуже місткого жанру, закономірності розвитку суспільного буття, підкреслити людське у своїх героях.

У середині XX століття до жанру розповіді приєднується арабський романіст Нагіб Махфуз. Лауреат Нобелівської премії розпочинає свою діяльність зі збірника новел 1938 року. Після цього він понад 20 років писав лише романи.

Аналізуючи новелістику Н. Махфуза, єгипетська критика звертає увагу на те, що “романне” мислення Н. Махфуза дає про себе знати і в побудові його новел. Насправді, йому притаманно і в коротких новелах порушувати масштабні суспільно-політичні і філософські проблеми, мислити не на подієвому, а на побутовому рівні.

У 1972 році роман, що з’явився, а точніше, романізовані спогади “Дзеркала”, свідчили про те, що в душі Н. Махфуза з’являється потреба повернутися назад, у минуле, щоб там знайти джерела того, що відбувається сьогодні. Як зізнається Н. Махфуз, у нього і раніше виникав намір написати автобіографію, але “обов’язковість істини –

небезпечна і майже нездійсненна вимога” – завжди стримувала його від втілення цього задуму [цит. за: 6, с. 7].

Роман Н. Махфуза “Дзеркала” викликав шквал суперечок, дискусій, захоплень та докорів. Одні захоплювалися тим, як правдиво і точно письменник зобразив єгипетське суспільство, а інші обурювалися, заявляючи, що автор викривляє єгипетську дійсність, наголошуючи лише на її негативних сторонах. В одному зі своїх інтерв’ю Н. Махфуз нарікав на те, що єгипетські літератори втратили зв’язок з “осною” – національною культурою. У результаті кожне нове покоління починає ніби з нуля, казав він, а мистецтво є наслідувальним [4, с. 15]. Що стосується роману “Дзеркала”, то в ньому вдало поєднані європейські літературні та естетичні віяння із глибоконаціональними особливостями та традиційною формою.

У коротких автобіографічних розповідях простежується традиція середньовічних арабських “макам” – шахрайських розповідей та анекдотів, об’єднаних спільними персонажами. Але, на відміну від героїв середньовічних “макам”, персонажі роману “Дзеркала” не стають під кінець життя на правильний шлях. Дидактична розв’язка не влаштувала письменника-романіста. З іншого боку, в новелах, які входять до роману “Дзеркала”, простежується продовження традицій “хабар”, середньовічних арабських біографічних розповідей [11, с. 14].

Оповідач розказує про людей, з якими дружив і зустрічався у дитинстві, юності, зрілому віці, про студентів і викладачів університету, про чиновників, з якими разом служив, про колег-літераторів, про жінок, з якими був близьким. Ймовірно, що з етичних міркувань він уникає явної “впізнаваності” осіб. У будь-якому разі поки що “ідентифіковано” шляхом порівняння з іншими спогадами Н. Махфуза лише декілька персонажів “Дзеркал”. Зате легко можна впізнати людські типи, більшість з яких вже фігурували в романах Н. Махфуза.

У задумі “Дзеркал” ми бачимо відображення нової орієнтації Н. Махфуза на “самобутність”, яка для нього передусім означала незалежність думки, власне бачення світу, яке опиралося на відновлення генетичного зв’язку з живими, ідеєтворчими елементами національної культурної спадщини.

Хоча Н. Махфуз назвав “Дзеркала” “романом”, насправді – це зібрання малопов’язаних між собою автобіографічних есе. У 55 главах книги автор-оповідач, часто залишаючись стороннім спостерігачем, описує, то з м’яким гумором, то з сарказмом, різних людей – чоловіків і жінок, з ким його зводило життя. Усі 55 глав-новел є закінченими творами із зав’язкою, кульмінацією і розв’язкою, зі своїм розробленим сюжетом. Деякі з них можна охарактеризувати як невеликий нарис, або літературну замальовку. Але якщо окремі глави є нерівноцінними, то зібрані разом вони створюють дивовижно цілісне враження, яке становить нову єдність – роман з притаманною для цього жанру композиційною довершеністю. У романі відсутня будь-яка єдність місця дії. Отже, рух сюжету підкоряється не звичайній логіці оповідача, а логіці розвитку думок та асоціацій людини, яка вільно піддається спогадам. І все ж відчуття лабіринту – це лише перше оманливе враження. Головним путівником тут є авторський голос, який чітко прослуховується у поліфонії роману.

Роман “Дзеркала”, написаний від першої особи, можна значною мірою розглядати як автобіографічний. Змальовуючи біографію свого покоління, Н. Махфуз не двозначно висловив своє ставлення до людей, дав свою оцінку подіям. Особистість автора таким способом є віссю розповіді, яка знаходить своє відображення в дзеркалі біографії кожного з героїв.

Портрети-дзеркала розташовуються не за часовою послідовністю знайомства автора з героями, а в послідовності букв арабського алфавіту, з яких починаються їхні імена. Запозичений із лінгвістичних словників алфавітний порядок розташування граматичних імен, дуже давно використовували у середньовічних арабських біографічних збірках та життєписах видатних людей. За цим принципом побудовані відомі “Словник літераторів” Якута (VIII століття) та біографічний словник Ібн Халлікана (XIII століття). Укладали навіть біографічні збірники, які містили в собі відомості про людей із однаковими іменами, наприклад, збірник біографій поетів, які мали ім’я Махмуд. Тут дані про поетів, філологів, читців Корану та інших відомих діячів викладали у вигляді ахбар (множина від “хабар” – повідомлення) [10, с. 31]. Кожен хабар містив біографічні дані та розповіді сучасників, нерідко легендарного змісту, які їх доповнювали. Алфавітна і “хабарна” побудова “Дзеркал”, взаємні характеристики персонажів, які висвітлювали додатков те, що говорить автор про кожного з них, вказують на певний поворот в естетичній орієнтації Н. Махфуза.

“Словникова” композиція книги, простота і ясність стилю, характерні для жанру ахбар, тобто використання зовнішніх жанрових ознак ранньої середньовічної форми історичного літопису, були спробою автора опертися на стійкі елементи жанрової форми, як на певний архетип національного мислення. Н. Махфуз відбирає і komponує саме ті елементи, які, створюючи враження “впізнаваності” арабського середньовічного жанру, допомагають виразити його індивідуальне бачення світу, для чого він повністю змінює функції елементів, які використовує. У середньовічній літературі алфавітна послідовність імен була одним із принципів наукової класифікації, каталогізації матеріалу (поряд із класифікацією за роками, за розрядами і т. д.). У “Дзеркалах” усі імена вигадані, і порядок розташування глав-портретів визначається винятково індивідуальним задумом автора, його асоціативною пам’яттю, яка воскресила образи то друзів юності, то дітей цих друзів, то університетських учителів, то теперішніх студентів, то коханих. За такої композиції кожен персонаж ніби відгороджується від інших, існує ізольовано. Усі персонажі об’єднуються лише в пам’яті оповідача, що підкреслює суб’єктивність його бачення портретованих та всієї картини. Реальний історичний час дробиться на не пов’язані послідовністю фрагменти, портрет суспільства створюється із мозаїки портретів окремих осіб. Голос автора, який роздумує про час, про те, як він змінює людей, їх уявлення, слугує ниткою, на яку нанизуються людські долі, періоди сучасної історії Єгипту, створюючи панораму суспільного життя в його русі від 20-х до 70-х років нашого століття. Нагіб Махфуз знайшов саме ту форму, яка допомогла йому синтезувати елементи автобіографії, спогадів про сучасників і роману.

У XX столітті істотно змінилося соціальне, економічне й культурне життя. Навіть у мусульманських країнах поступово змінюються обов’язки та становище жінки в родині

й на роботі. У своїх сюжетних лініях автор по-новому підходить до проблеми тогочасного становища жінки в арабському суспільстві, до теми кохання та людських доль. Не боїться зображати Н. Махфуз у своїх новелах таких далеких від ідеалу розпусних та невірних жінок. Він не приховує від читачів їхнього минулого і тих обставин, які підштовхнули їх до ганебних вчинків. Героїні “Дзеркал” – кар’єристки, гарно освічені, ініціативні. Автор відзначає їхню сміливість у поведженні з чоловіками.

Н. Махфуз дотримувався думки, що письменник не повинен показувати свого ставлення до зображуваного, не повинен щось підказувати читачам. Вони самі мають визначитись у своїх симпатіях чи антипатіях до героїв і зробити висновки з прочитаного [22, с. 6]. Тому автор ніяк не засуджує героїнь, не нав’язує свою думку про них, не подає її як єдиноправильну. Він дозволяє читачеві самому оцінювати ситуації, в які вони потрапляють. Хоча поведінка жінок тут часто заслуговує осуду, ми не наважуємося так чинити, бо розуміємо, що на їхні погляди і вчинки вплинуло життя.

Герої новел роману “Дзеркала” – це переважно люди, які зазнали нещасливого кохання і розчарувались у своїх почуттях. Та це не заважає їм прагнути до особистого щастя, вони й надалі сповнені оптимізму та любові. Як живописцеві найтяжче малювати обличчя й руки людини, так письменникові, здається, найтяжче показати взаємини закоханих людей, бо тут – обличчя, очі, руки душі людської. Н. Махфуз закоханих вивів правдиво, він, пишучи про них, без сумніву, був сам залюблений у їхню красу, молодість і кохання.

Неминучі труднощі спільного проживання повинні переборювати мусульмани на твердій підставі принципів любові і справедливості, для цього чоловік і дружина повинні уступати один одному, зберігаючи ніжні паростки сімейної єдності, вчасно гасити вогонь взаємного невдоволення і не доводити відносини до такого стану, поки розлучення буде здаватися їм єдиним виходом з нестерпно напруженої ситуації. Приклади із новел демонструють, що сімейне життя замість того, щоб приносити героям радість і щастя, обтяжує та сковує їх. Вони шукають кохання за межами власної сім’ї. Хранителями сімейного благополуччя тут виступають, головню, чоловіки, які намагаються вберегти честь сім’ї та не запламувати майбутнє своїх дітей. “Висока моральність, – говорить автор, – в моїх очах має особливу цінність, оскільки мені довелося жити в епоху небаченої девальвації всіх моральних норм та ідеалів. Часом мені навіть здавалось, ніби я живу не в суспільстві, а в великому домі розпусти” [цит. за: 11, с. 9].

Починаючи із “Дзеркал”, політична злоба дня – питання війни і миру на Близькому Сході, шляхи вирішення затяжної кризи, доля Єгипту у світлі досвіду минулих десятиліть та протиборства інтересів політичних сил у регіоні – стає головною, наскрізною темою прози Н. Махфуза.

Роман “Дзеркала” містить важкі роздуми письменника про долю своєї батьківщини. Водночас, незважаючи на широку панораму життя, яку замалював автор, у ній чогось бракує. Вона нагадує панораму міста, в якому всі будинки однієї висоти, немає ні мечеті, ні дзвіниці – нічого, що б стояло вище над сірими, густо заселеними кварталами. Справа у тому, що Н. Махфуз, коли писав свої “Дзеркала”, мав за мету показати вади єгипетського суспільства. “Я людина поміркована. В чомусь погоджуюсь з лівими, в чомусь із правими, але багато в чому не згідний ні з першими, ні з другими”, – говорить

Махфуз [цит. за: 5, с. 17]. За вельми великої терпимості автора до різних політичних поглядів, а також до людських слабкостей портретованих, головними критеріями його ставлення до них є моральний рівень особистості та ступінь патріотизму, відданості Єгипту.

Глибокий патріотизм “Дзеркал” не має нічого спільного з національною зашкарублістю. Його можна по-справжньому оцінити тільки з тієї ідейної та інтелектуальної висоти, на якій перебувають герої “Дзеркал”. Він для них є гуманізмом у найширшому розумінні, що незримо в’яже переплетення їхніх почуттів і роздумів; у їхніх ділах він – натхнення, у сумнівах – надія, у стражданнях – опора.

Герої “Дзеркал” – неповторні, самобутні люди. Майже всі вони з Каїру, та коли уявляєш собі їх, починаєш розмовляти з ними, бачиш за їхніми думками весь Єгипет, весь його народ. Так широко, правдиво і поетично, як Н. Махфуз, у Єгипті ще мало хто наважувався осмислити другу половину ХХ століття. Події, які відбуваються – це сліди часу, що трансформуються в психіці героїв роману “Дзеркала” і його читачів, бо роман написано так, ніби читач є співавтором твору.

Мистецькі відкриття психічного, морального, мовного, композиційного і стилістичного порядку мають у “Дзеркалах” один характер – характер відкриття часу. Люди, які живуть у “Дзеркалах”, передусім філософи, – характери, що виявляють себе не у фізичному, а в ідейному конфлікті. Цей конфлікт існує в їхніх душах. Він виникає в юних Махфузівських героїв у процесі їх розвитку.

Дзеркала бувають і прямі, і криві. Але є і такі криві дзеркала, які, деформуючи зображення, із ще більшою виразністю акцентують увагу на суті. Дивлячись у дзеркало, люди переважно залишаються невдоволеними, інколи сміються, але впізнають себе. Читаючи роман Н. Махфуза, заходиш до зали, де є 55 дзеркал. Досконало гладкими є лише дзеркала у театральних фойє. У житті ми, зазвичай, маємо справу з уламками, в яких виникають зображення під найнесподіванішими кутами. Уламки “Дзеркал” складаються в портрет покоління, до якого належить Н. Махфуз. При цьому конкретні обличчя важко ідентифікуються. Не лише їхні імена є зміненими, але і риси особистості, і обставини знайомства трансформовані пам’яттю й уявленнями того, хто згадує. Автор свідомо ускладнює завдання читачеві, ототожнюючи персонажів книги із їх життєвими прототипами.

Роман вражає масштабністю інших відносин – відносин сучасного до майбутнього, де головну роль відіграє відповідальність героїв “Дзеркал” за долю всієї країни.

Основними координатами образу, як і раніше, залишаються природа людини, моральність та ідейні переконання. І хоча багатоманітні якості та багатоваріантні їх з’єднання в одній особі, повторюваність елементів, з яких складаються портрети, призводить, за небагатьма винятками, до розмивання індивідуальності, лише в окремих персонажах, наділених якоюсь яскравою, нетривіальною рисою, із цих елементів виникає людський образ, який легко запам’ятовується. Деякі обличчя, майнувши в дзеркалі, більше не з’являються. Інші проходять через усю книгу, зустрічаються між собою, їх пов’язують стосунки дружби або ворожнечі, духовної спільності або ідейного протистояння.

Внутрішній монолог, що ґрунтується на особливостях внутрішнього мовлення, часто вживаний у творчості Ф. Достоєвського і Л. Толстого, зробив величезну кар'єру у світовій літературі й зумовив новий тип психологізму. Н. Махфуз осмислив сутність цієї "психотехніки" й апробував її. Новаторство полягало тут у зміні об'єкта художнього дослідження, у зміщенні променя зору: письменницький прожектор був спрямований у внутрішні глибини психіки. Освічена таким магічним промінням душа разом з тими зблисками, що кидала вона на оточення, цікавила передусім письменників "нової генерації". Якщо раніше досліджували вплив соціологічних явищ на формування характерів, то тепер ставлять проблему і зворотного впливу – психологізації соціальних явищ. Новий спосіб психологічного аналізу мав величезний вплив на структуру жанрів і стиль, зродив, зокрема, проблему співвідношення людини і тла. Якщо раніше тло превалювало над героєм, то тепер воно виступає лише еманациєю душі персонажа. Отже, на першому плані у композиції твору – душевний настрій людини, її мікроклімат, який за допомогою відповідних засобів навіювання (сугестії) проймає й читача.

Н. Махфуз не лише детально описав оточення героя, ті найдрібніші атоми, які формують його особистість, але й показав самоцінність особистості, її потенційну спроможність перетворити обставини.

Новаторство кожного письменника Н. Махфуз вбачав у засвоєнні й перетворенні здобутків всесвітньої культури, у характерності зображуваного життя, у національних формах письменства, а також в актуальності ідей, важливих для всього людства.

Прагнення прози до стилістичної новизни, її невдоволення повільним темпом розповіді, її спроби вчитися в поезії не безбарвної епітафії, а емоційного переконання, її постійні пошуки кінематографічного руху образів, її дедалі частіші звертання по науку до європейських авторів – усе це щасливо відбивається в індивідуальному творчому досвіді автора "Дзеркал".

Європейську прозу давно уже ваблять реактивні швидкості. Приклад, який подав Н. Махфуз у романі, увінчався блискучим успіхом. Колосальний простір нового досвіду людського життя подолано не за довгі тижні томів, а за короткі хвилини новел. Після "Дзеркал" осмілюємося ствердити, що перестало бути дискусійним питання "швидкостей" єгипетської прози, яка нічим не поступається творам Е. Хемінгуей.

Новели Н. Махфуза характеризуються інтенсифікацією структурного часу, бурхливим розвитком подій, внутрішнім драматизмом. У цьому їхнє жанрове новаторство, але новаторство тут зовсім не означає повного розриву з традиціями. Герої сповнені духовної енергії і завзяття перетворити світ. Художня інформативність деяких новел тут майже дорівнює змістовній потужності повісті, роману.

У міру розвитку, махфузівська новелістика поглиблюється ще в одному напрямі – філософському. Такого філософського елементу єгипетській прозі раніше бракувало. Відповідно, змінюється і структура творів, драматизується сюжет, ускладнюється форма оповіді, збільшується художнє навантаження образів. Хоча широтою охоплення життя новелістика середини ХХ століття перевершує малу прозу попереднього періоду, проте кожен окремо взятий новеліст не може у цьому позмагатися з Н. Махфузом. Він перебуває на новому щаблі художнього прогресу. Його новелістика більш окрилена, ніж фізіологічний нарис, вона не гнітить, немає у ній і штучної точності описів при всій їх

точності – це складність простоти, трансформація здобутків світової художньої техніки через творчу особистість автора, його темперамент, живу кров і нерви: це пошуки власних шляхів у словесному мистецтві. Здебільшого твори великої прози Н. Махфуза відзначаються згущеною новелістичною інформативністю і навіть “новелізуються” на структурному рівні (бурхливий розвиток сюжету, композиція з несподіваним поворотом, часто прийом так званого гейзівського сокола, концентрація часу і простору тощо) [14, с. 7].

У його новелістиці художньо відображена соціальна та індивідуальна психологія селян, робітників, дрібних купців і великих капіталістів, а також представників духовенства, інтелігентів-інтелектуалів, професійних революціонерів.

Новаторськими були не лише пласти зображуваного життя, а й пошуки їхнього мистецького освоєння, сам рух історії поетики жанру. Один із перших у єгипетській літературі Н. Махфуз застосував прийоми внутрішнього монологу та сучасної йому психологічної науки.

Підтекст у романі Н. Махфуза глибокий, символіка – органічна, реалістичність узагальнення просто вражає. Сам автор реалізовує нове творче кредо – “створювати, замість того, щоб описувати”. Та це не означає відмову від любові до фактів, його творчий доробок лишається літературою фактів протягом усього життя. Просто факти дій або вчинків збагачуються символічним навантаженням, а причини, обставини і навіть узагальнення стають з ними в один ряд також як беззаперечні життєві факти, але дещо іншого роду.

Вдало Н. Махфуз використав у новелах роману “Дзеркала” “телеграфний стиль” який придумав Е. Хемінгуей. Звідси відсутність “красивостей”, зайвої емоційності, точність деталей, ємкість змісту і швидкий темп, підкреслена об’єктивність, тобто відсутність авторських суджень і висновків, – роботу думки і душі повинен проробити сам читач. Герої його книг живуть, розмовляють – іноді, на перший погляд, “ні про що”. Саме завдяки цим непомітним неухважному читачеві прийомам і створюється емоційна насиченість сюжету, відчуття трагедії (драми) пережитої героями, що підкреслюється фоном “порожньої” розмови і мінімального використання епітетів, метафор та інших літературних прийомів.

Але питання про сенс буття людини завжди було наріжним каменем філософії, і ті письменники або митці у широкому значенні цього слова, що виявилися здатними художньо переконливо дати на нього власну відповідь, заслуговують на те, щоб їхні імена залишились у літературі назавжди. Це цілком слушно щодо творчості Н. Махфуза.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Ахмед Абд аль-Маджид Хамави*. Рождение прогрессивной арабской литературы / Хамави Ахмед Абд аль-Маджид // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 30–33.
2. *Борисов В. М.* Арабская литература после второй мировой войны / В. М. Борисов // Вопросы литературы. – 1958. – № 8. – С. 3–25.
3. *Долинина А. А.* Очерки истории арабской литературы нового времени. Египет и Сирия / А. А. Долинина. – М. : Наука, 1973. – 272 с.

4. Живи Єгипет! Рассказы : перевод с арабского / Сост. и предисл. В. Кирпиченко. – М. : Худож. лит, 1973. – 254 с.
5. *Кирпиченко В. Н.* Нагиб Махфуз – эмир арабского романа / В. Н. Кирпиченко. – М. : Наука, 1992. – 304 с.
6. *Кирпиченко В. Н.* Современная египетская проза 60–70-е годы / В. Н. Кирпиченко. – М. : Наука, 1986. – 294 с.
7. *Кязим ас-Самави.* Современная арабская литература / ас-Самави Кязим // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 25–30.
8. Лауреати Нобелівської премії 1901–2001 : енциклопедичний довідник. – К. : Український видавничий центр, 2001. – 362 с.
9. *Мавахиб аль-Каяли.* О современной арабской литературе / аль-Каяли Мавахиб // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 19–25.
10. *Махмуд Амин аль-Алим.* Новые ценности в современной египетской литературе / Махмуд Амин аль-Алим // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 39–70.
11. *Махфуз Н.* Зеркала / Н. Махфуз. – М. : Прогресс, 1975. – 265 с.
12. *Радван аш-Шахаль.* Прогрессивное реалистическое течение в современной арабской литературе / аш-Шахаль Радван // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 33–37.
13. Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – 192 с.
14. Современная арабская новелла. – М. : Издательство иностранной литературы, 1963. – 424 с.
15. Современный египетский рассказ. – М. : Наука, 1988. – 262 с.
16. *Тауфик аль-Хаким.* Практика жизни – источник новой литературы / аль-Хаким Тауфик // Современная арабская литература : сборник статей. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960. – С. 37–39.
17. *Ташмухаммедова Г. М.* Сюжетно-композиционные особенности ранних романов Н. Махфуза / Г. М. Ташмухаммедова // Сборник научн. трудов № 589. – Ташкент : Изд. Таш. ГУ, 1981. – 125 с.
18. *Фатеева И. Г.* Критика буржуазной морали в египетской новелистике после революции 1952 года / И. Г. Фатеева // Арабская литература (средневековье и современность) : сборник научн. трудов. – Ташкент: Изд. Таш. ГУ, 1982. – № 697. – 120 с.
19. *Шарбатов Г. Ш.* Арабская новелла / Г. Ш. Шарбатов // Современный Восток. – 1958. – № 9. – С. 72–95.
20. Шесть гиней. Новеллы египетских писателей. – М. : Наука, 1964. – 121 с.
21. *Шкляр А. Є.* Під знаком Нобеля. Лауреати Нобелівської премії з літератури 1901–2006 / А. Є. Шкляр, А. Г. Шпиталь. – К. : Грамота, 2006. – 594 с.
22. *Юнусов К.* Нагиб Махфуз – новеллист / К. Юнусов // Шахразада. – М. : Наука, 1991. – 157 с.
23. نجيب محفوظ . المؤلفات الكاملة . المجلد الرابع . مكتبة لبنان ناشرون . بيروت – لبنان الطبعة الالى ١٩٩٣ .

Стаття: надійшла до редакції 15.10.2010
прийнята до друку 15.11.2010

**NAGUIB MAHFOUZ AS INNOVATORY NOVELIST
(BASED ON THE NOVELETTES FROM THE NOVEL “MIRRORS”)**

Iryna Martynyak

*The Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., room 239, Lviv, Ukraine, 79000,
tel.: (032) 239 47 04, e-mail: iryna_martynyak@ucu.edu.ua*

Research has been done into the innovatory character of Naguib Macfouz, a Nobel Prize winner, in terms of the themes, issues, and the structure of the novelettes in the “Mirrors” novel.

Key words: novel in novelettes, innovatory character, autobiography, inner monologue.

**НАГИБ МАХФУЗ КАК НОВАТОР-НОВЕЛЛИСТ
(НА МАТЕРИАЛЕ НОВЕЛЛ ИЗ РОМАНА “ЗЕРКАЛА”)**

Ирина Мартыняк

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1 / 239, Львов, Украина, 79000,
тел.: (032) 239 47 04, e-mail: iryna_martynyak@ucu.edu.ua*

Исследовано новаторство лауреата Нобелевской премии Нагиба Махфуза в тематике, проблематике и структуре новелл романа “Зеркала”.

Ключевые слова: роман в новеллах, новаторство, автобиография, внутренний монолог.